

УДК 343.132

ОСОБЛИВИ ПОРЯДКИ МІЖНАРОДНОГО РОЗШУКУ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Олеся ЛЯШУК,

доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Національного університету державної податкової служби України

SUMMARY

In article practical questions concerning allocation of special orders of the international wanted of the persons who committed a criminal offense in the territory of Ukraine on the basis of the criteria determined by the author are considered. The directions of a solution of the problem of delivery of the person on the example of the states Anglo-American and Romano German law systems without existence of the contract are analyzed. Is defined that the conclusions of the universal contract between all member countries of the Interpol by which the general principles of delivery of the persons who made a criminal offense will be provided an effective step of the Interpol is confirmed by statistics and the conducted survey. The question of application of the "simplified" order of the international wanted of persons is considered and practical need for its application in Ukraine is defined. The role of social networks in the international wanted is characterized and its mechanism is supposed.

Key words: international wanted, extradition, law enforcement, international treaty, Interpol.

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються практичні питання щодо виокремлення особливих порядків міжнародного розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення на території України, на основі визначених автором критеріїв. Аналізуються напрями вирішення проблеми видавання особи на прикладі держав англо-американської та романогерманської систем права без наявності договору. Визначається, що ефективним кроком Інтерполу буде укладання універсального договору між усіма країнами-членами Інтерполу, яким передбачатимуться загальні засади видавання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, що підтверджується статистичними показниками та проведеним опитуванням. Розглядається питання щодо застосування «спрощеного» порядку міжнародного розшуку осіб і визначається практична необхідність у його застосуванні в Україні. Характеризується роль соціальних мереж у здійсненні міжнародного розшуку та передбачається механізм їхньої дії.

Ключові слова: міжнародний розшук, видавання, правоохоронні органи, міжнародний договір, Інтерпол.

Постановка проблеми. Міжнародний розшук осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, є доволі складною процедурою, потребує використання додаткових сил і ресурсів, оскільки в цьому випадку залучаються правоохоронні органи іноземних держав і міжнародні організації.

Організація міжнародного розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення на території певної держави, здійснюється визначеними законодавством країн способами: із використанням можливостей Інтерполу або, відповідно до укладених договорів між певними державами, на підставі запиту. Ураховуючи досвід зарубіжних держав, можемо стверджувати, що в деяких випадках розшук осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, за межами певної держави має модифікований характер. Це зумовлено кількома факторами:

- 1) швидким розвитком науково-технічного прогресу;
- 2) прогалинами в урегулюванні деяких процесуальних аспектів міжнародного розшуку з метою видавання (екстрадиції);

- 3) територіальною наближеністю держав.

Актуальність теми. Теоретичним підґрунтям дослідження стали наукові праці вчених як України, так і інших держав, зокрема Ю.П. Аленіна, Р.А. Вергелеса, О.В. Батюка, Н.Г. Гасімова, А.В. Дунаєвої, Г.О. Душейка, С.С. Житняка, О.А. Калганової, О.Н. Карпова, Д.О. Компанійця, І.В. Лешукової, Л.В. Максимів, Є.О. Наливайка, В.А. Некрасова, І.С. Нуруллаєва, І.В. Путової, В.Б. Смеліка, М.І. Смирнова, В.В. Топчія, П.В. Цимбала, Ю.М. Черноус та ін.

Метою статті є виокремлення на основі аналізу наукових праць і норм законодавства особливих порядків міжнародного розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, й теоретичне обґрунтування напрямів вирішення проблеми видавання правопорушників без відповідного договору й використання соціальних мереж у процесі його здійснення.

Виклад основного матеріалу дослідження. До особливих порядків здійснення міжнародного розшуку осіб ми зараховуємо використання соціальних мереж. Їхню роль у процесі формування особи злочинця доречно розглядати через призму положень теорії соціалізації, згідно з якою до злочинної поведінки схильні люди, формування особистості яких відбувалося в умовах заохочення або ігнорування окремих елементів девіантної поведінки (насилство, аморальність). Зазначимо, що кожен користувач Інтернету може стати потенційним злочинцем, оскільки, беручи до уваги наявність у соціальних мережах великої кількості продукції, що зображує сцени насильства, жорстокості, відсутність цензури, можна припустити існування антисупільного впливу на соціалізацію особистості. Крім того, важливе значення має вплив малих соціальних груп, у яких вона перебуває, у тому числі й віртуальних. Усе це зумовлює використання соціальних мереж у розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та перебувають від правосуддя.

Використання сучасних інформаційних технологій під час міжнародного розшуку осіб зумовлено тим, що особи, які вчинили кримінальне правопорушення, можуть пере-

бувати в різних країнах світу. Тому для протидії такому негативному явищу особливе значення має посилення й удосконалення міжнародного співробітництва в цій сфері, підвищення його ефективності.

Варто зазначити, що соціальні мережі в процесі пошуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, уже тривалий час використовуються правоохоронцями низки держав. Працівники правоохоронних органів намагаються використовувати нові технології, зокрема й ті, що отримані завдяки наявності соціальних мереж, для виявлення, розслідування та запобігання кримінальним правопорушенням. Ними здійснюється постійний моніторинг підозрілих блогів, чатів, сайтів з метою отримання оперативної значимої інформації.

Зокрема, на сьогодні соціальні мережі широко використовуються правоохоронними органами зарубіжних країн як засіб для зв'язків із громадськістю, у тому числі з метою отримання криміналістично значимої інформації. Так, наприклад, співробітники районного управління внутрішніх справ Приморського району м. Санкт-Петербурга ще в 2007 р. в соціальній мережі «ВКонтакте» відкрили групу «Злочинність у Приморському», яка й на сьогодні є досить популярною. Група містить корисну інформацію довідкового характеру, відеозаписи, на яких зафіксовано окремі кримінальні правопорушення, фотографії осіб, оголошених у розшук, відомості про розкриті злочинні діяння. Користувачі позитивно оцінюють запровадження «поліцейської» сторінки та різними способами надають допомогу. Завдяки допомозі громадськості, правоохоронцями досягнуто суттєвих результатів у встановленні місць перебування й затриманні розшукуваних осіб [8]. У Великобританії правоохоронці також використовують соціальні мережі як засіб зв'язку із громадськістю. Так, поліція графства Великий Манчестер створила обліковий запис мережі Twitter. У мікроблозі цього ресурсу публікують важливі повідомлення, кримінальні відомості, дані про осіб, оголошених у розшук. При цьому британські правоохоронці офіційно визнали важливу роль соціальних мереж у запобіганні та розслідуванні кримінальних правопорушень і включили відповідний курс у програму підготовки молодих співробітників [1]. Усе це свідчить про перспективність використання соціальних мереж з метою протидії деструктивній діяльності в суспільстві.

Варто звернути увагу на досвід США у використанні соціальних мереж при розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, за кордоном. Досить ефективним є моніторинг соціальних мереж, що проводиться підрозділом поліції Нью-Йорка, який було сформовано у серпні 2012 р. Завданням цього підрозділу є стеження за правопорушниками в соціальних мережах. Співробітники вже заарештували близько 50 членів злочинних угруповань після спостереження за їхньою активністю в соціальній мережі Facebook [9]. Цікавими є програми, розроблені вченими для виявлення протиправних діянь і надання допомоги правоохоронним органам. Так, швейцарські вчені – дослідницька група з Лабораторії аудіовізуальних комунікацій при Федеральній політехнічній школі Лозанни, розробили алгоритм, що дає змогу сприяти роботі правоохоронних органів у розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. Використовуючи цей алгоритм, можливо точно визначити джерело суспільно небезпечної інформації, що масово тиражується в соціальних мережах.

Досить цікавою є розробка Facebook сайту Connected To The Case для допомоги громадян поліції у розсліду-

ваннях за допомогою краудсорсингу (англ. crowdsourcing, crowd – «натовп» і sourcing – «використання ресурсів») – рішення суспільно значущих завдань силами добровольців. Користувачі можуть зайти на сайт, указавши свій акаунт у соціальній мережі. Сервіс буде отримувати дані з профілю в Facebook і визначати, у розслідуванні яких справ людина зможе допомогти поліції. Система заводить на кожного користувача кілька ключових міток і з'ясовує, які місця й коли він відвідував, із ким спілкувався тощо. Потім система зіставляє цю інформацію з базою нерозкритих кримінальних правопорушень, визначаючи, по якому з них користувач міг би стати свідком. Крім того, у Connected To The Case реалізовано можливість відіслати анонімне повідомлення про кримінальне правопорушення [11].

Конкурс Tag був організований Державним департаментом США, щоб дізнатися, чи можуть соціальні медіа допомогти федеральним органам установлювати осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. Його прототипом став конкурс «Червона куля», який у 2009 р. був запропоновано Управління перспективних досліджень Міністерства оборони США (DARPA) [12].

Сутність цього конкурсу полягала у створенні системи заохочень. Призовий фонд становив 5 тисяч доларів США. Кожна особа, яка надіслала фотографію підозрюваного, отримувала 500 доларів США. Якщо ж автором фотографії була особа, яку ви запросили взяти участь у конкурсі, ви отримували ще 100 доларів США. Крім того, рекрутерам із числа перших двох тисяч добровольців давали 1 долар США за кожного зареєстрованого ними нового учасника. Зазначимо, що такий конкурс став досить результативним.

Варто звернути увагу на те, що вчені розробили додаток для смартфонів на базі ОС Android. Це давало учасникам змогу переглядати список підозрюваних і відправляти фотографії прямо з мобільного телефону [12].

Схожий процес використання соціальних мереж притаманний і деяким землям ФРН. У 2013 р. на конференції, що проходила в Оснабрюці, міністр внутрішніх справ офіційно оголосив про введення в практичну діяльність процедури розшуку осіб, котрі вчинили кримінальне правопорушення, за допомогою соціальної мережі Facebook. Проте є низка проблем, які успішно були вирішені до цього: захист персональних даних і знищення інформації про розшукові дії після завершення досудового розслідування.

Варто зазначити, що аналогічну систему розробляли й в Україні під керівництвом доктора фізико-математичних наук, професора, член-кореспондента НАН України А.В. Анісімова. Перша версія системи моніторингу активності користувачів соціальної мережі Twitter сьогодні вже працює. Вона призначена для збирання інформації про хід соціальних процесів і явищ через їхню відображення в соціальній мережі Twitter. Зібрані системою статистичні дані призначені для подальшого оброблення експертами. Система здатна візуалізувати зібрані дані у вигляді діаграм. Збирання інформації відбувається за допомогою ключових слів і фраз. Крім збирання даних, система здатна виробляти їхній первинний семантичний аналіз за шкалою полярностей: позитивний, нейтральний, негативний. Також система містить модуль кластеризації, застосований для формування груп із тематично схожих текстів, що дає змогу визначати найбільш актуальні події в межах проведеного дослідження на певному часовому проміжку. На жаль, через відсутність фінансування подальшу розробку призупинено. На сьогодні Україна перебуває осторонь цих суспільно-корисних позитивних процесів. Це пов'язано

з відсутністю правових норм, які б регламентували таку діяльність загалом і використання спеціальних методів «дослідження цільової аудиторії». На наше переконання, одним із достатньо ефективних засобів припинення протиправної діяльності, а отже, забезпечення прав і свобод наших громадян повинен стати так званий правоохоронний моніторинг, функцію якого законодавець має покласти із відповідним визначенням компетенції на правоохоронні органи, наділені правом здійснення оперативно-розшукової діяльності, насамперед на МВС України та СБ України.

Процедурою, яка відрізняється від звичайної процедури міжнародного розшуку, є здійснення міжнародного розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, за відсутності договору про видавання (екстрадицію). Мова йде про випадки, коли підозрюваний, обвинувачений чи засуджений у кримінальному провадженні, відкритому на території однієї держави, переходиться на території іншої держави або коли свідки, інші учасники кримінального провадження чи певні документи, що мають значення для справи, знаходяться не на території держави, на якій розслідується або розглядається кримінальне провадження. З метою виконання завдань кримінального провадження в таких ситуаціях держави звертаються одна до однієї про розшук обвинуваченого або підозрюваного, його затримання, а також про його видавання з метою притягнення до кримінальної відповідальності й про здійснення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій, без яких неможливі досудове розслідування, судовий розгляд або виконання вироку суду.

На нашу думку, це забезпечує реалізацію засади рівності всіх перед законом, адже людина, яка вчинила кримінальне правопорушення, тим самим порушила закон і за це повинна відповідати. Призначаючи покарання, суд зобов'язаний дослідити всі матеріали кримінального провадження, а також дотримуватись засади індивідуалізації кримінальної відповідальності, яка вимагає, щоб кримінальна відповідальність і призначення покарання були максимально конкретизовані, індивідуалізовані, виходячи із конкретних обставин учиненого кримінального правопорушення та з урахуванням винуватої особи. Саме тому міжнародна співпраця є важливою складовою об'єктивності кримінального провадження, тому що зі спрощенням процедури перетину кордону злочинець може переходуватись від правосуддя на території іншої країни [5, с. 56–68].

Видавання (екстрадиція) посідає важливе місце серед процесуальних дій у кримінальному процесі України. На це вказують і статистичні показники. У першому півріччі 2009 р. здійснено 201 екстрадицію осіб до України, що свідчить про суттєве підвищення ефективності роботи з міжнародного розшуку та видавання осіб. Водночас упродовж цього часу конвойні групи МВС здійснили приймання в аеропортах іноземних держав 6 засуджених. За наявною в НЦБ Інтерполу інформацією, на сьогодні компетентні органи іноземних держав прийняли рішення про передавання до України ще 12 засуджених й видавання 3 осіб. Крім того, розглядається питання щодо надання згоди на передавання до України ще 61 особи, які підлягають екстрадиції. Загалом на цей час правоохоронні органи України оголосили в міжнародний розшук понад 750 осіб, яких ще потрібно законним шляхом доправити до наших теренів [3].

У 2014 р. іноземними правоохоронними органами надіслано 61 запит про видавання осіб, а правоохоронні органи України надіслали 158 звернень про видавання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення.

У цьому випадку насамперед необхідно з'ясувати, чи є договір (угода) про надання правової допомоги з цією країною, чи входить вона в Інтерпол, як саме треба контактувати з цією країною (звертатися до Генеральної прокуратури для встановлення контактів з метою проведення слідчих дій в іншій країні або здійснювати це через Генеральну прокуратуру й Міністерство закордонних справ України у випадку, якщо немає угоди про надання правової допомоги, на умовах взаємності при відповідних зверненнях, у межах так званої міжнародної ввічливості). На сьогодні ж практика йде шляхом установаження контакту через Міністерство закордонних справ України або через Генеральну прокуратуру (відповідно до рівня відносин із країною); водночас установаються контакти через бюро Інтерполу, щоб продублювати й прискорити виконання міжнародного слідчого доручення запитуваною стороною [7, с. 176].

Однак на практиці зустрічаються випадки, коли у видаванні (екстрадиції) осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, запитувана країна відмовляється. Однією з основних причин відмови є відсутність відповідних договорів між країнами. Усе це негативно впливає на процес розслідування кримінальних правопорушень, адже на практиці майже в усіх випадках запитувана держава відмовляється у видаванні (екстрадиції) особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Тут варто наголосити, що міжнародний розшук і видавання (екстрадиція) особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, є різними, але тісно взаємопов'язаними процесуальними діями. Так, міжнародний розшук особи, що вчинила кримінальне правопорушення, з метою видавання (екстрадиції) в обов'язковому порядку передбачає в подальшому її видавання державі, яка надіслала запит. Видавання (екстрадиція) здійснюється на підставі міжнародних договорів, укладених між державами. За відсутності такого договору де-юре відсутній механізм притягнення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, що переходиться за кордоном, до кримінальної відповідальності. Це питання наразі є відкритим перед усіма країнами та потребує ґрунтовного наукового осмислення.

Проаналізувати це питання можна на прикладі формування міжнародних відносин у протидії злочинності України з США. На сьогодні між цими державами підписана угода про надання взаємної правової допомоги, проте угоди про видавання (екстрадицію) ще не підписано (переговорний процес триває близько 15 років). Це дуже важливе питання, оскільки такий стан відносин є формальною підставою, щоб не видавати Україні тих осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, що становлять інтерес для українських правоохоронних органів. Така сама ситуація між Великобританією та РФ. Громадяни РФ, які порушили закон, бажають жити в країнах, із якими у РФ немає двосторонніх угод про видавання (екстрадицію). Наприклад, Великобританія саме з цієї причини не видає РФ кількох осіб, щодо яких відкрито кримінальні провадження. Тому поки на міждержавному рівні не буде змінений механізм видавання тих осіб, інформація про яких знаходиться в базах Інтерполу, говорити про стовідсоткову ефективність і завершеність пошукових операцій не варто [10].

Країни, із якими існує договір про екстрадицію, – це всі країни Європи, оскільки всі країни є підписантами Європейської конвенції про екстрадицію, у тому числі країни СНД, із якими взаємодія відбувається на підставі

Мінської конвенції від 1993 р. Ще значна кількість країн, із якими договори про екстрадицію були підписані ще за часів існування Радянського Союзу, – Індія й багато арабських країн.

Ще одним досить поширеним способом уникнути видавання особи є надання їй громадянства тієї країни, де вона переховується (це стосується не тільки США). Але є низка міжнародних угод, що передбачають передавання кримінального провадження до іншої держави в разі, коли особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, не передадуть, однак працівники правоохоронних органів нечасто їх використовують.

У галузі видавання осіб (екстрадиції), які вчинили кримінальне правопорушення, схожа ситуація виникає із РФ. Наявні окремі ситуації, коли деякі особи, які вчинили кримінальне правопорушення, отримують громадянство РФ, у результаті чого їм надається гарантований державний захист від видавання (екстрадиції). Прикладом є справа Д., затриманого кілька місяців тому у РФ за низку кримінальних правопорушень, якого українські правоохоронні органи підозрюють у причетності до серії тяжких злочинів і досі намагаються екстрадувати до України [3].

Іншим проблемним аспектом видавання (екстрадиції) є відсутність законодавчого механізму реалізації норм відповідних конвенцій і двосторонніх міжнародних договорів України. Наприклад, порядок виконання європейських конвенцій із питань кримінального судочинства передбачений лише на рівні відомчих нормативно-правових актів, які здебільшого між собою не узгоджені й не враховують сучасної практики вирішення питань, пов'язаних із екстрадицією. Певну ясність у питання внесли роз'яснення Пленуму Верховного Суду України, проте з практичного погляду потрібно імплементувати положення міжнародних договорів України з питань кримінального судочинства в національне законодавство.

Зазначимо, що серед науковців виникають суперечки з цього питання. Одним зі способів вирішення зазначеної проблеми було запропоновано утримання від оголошення в міжнародний розшук осіб, які вчинили кримінальні правопорушення невеликої й середньої тяжкості. Однак це призведе до порушення норм кримінального та кримінального процесуального законодавства, створення умов для уникнення відповідальності.

Українське бюро Інтерполу пропонує активніше використовувати метод запобігання виїзду таких осіб за кордон, зокрема через співпрацю із Державною прикордонною службою України. Адже за наявності достатніх правових підстав правоохоронні органи мають право надавати прикордонній службі доручення, зокрема щодо заборони виїзду громадян України або іноземців та осіб без громадянства із їх тимчасовим затриманням. Такі механізми мають застосовувати слідчі у своїх діяльності [3].

Ще одним способом вирішення проблеми видавання (екстрадиції), який пропонується науковцями, є направлення міжнародно-правового доручення в межах надання міжнародної правової допомоги в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України. Правоохоронні органи України можуть передати матеріали кримінального провадження працівникам правоохоронних органів іноземної держави для розслідування або безпосередньо прибути в державу й проводити певні заходи в процесі досудового розслідування.

За відсутності міжнародного договору про видавання (екстрадицію) міжнародна правова допомога може бути

надана на підставі запиту іншої держави чи здійснена на засадах взаємності [6]. Це означає, що запитувана держава може виконати дії, передбачені в запиті, за умови узгодження взаємних дій, які повинна буде виконати сторона в майбутньому. Дуже часто на практиці запитувана сторона просить про виконання процесуальних дій, які є невідгідними для іншої держави та можуть завдати шкоди її інтересам, тому цей принцип на практиці майже не використовується.

Проаналізовані способи вирішення проблеми видавання (екстрадиції) за відсутності відповідного договору є теоретичними, на практиці майже не використовуються. Про це свідчать результати проведеного нами опитування: 51% слідчих і 50% прокурорів зазначили про необхідність укладення універсального договору щодо видавання. Варто зазначити, що Інтерпол завжди вказував на необхідність укладення двосторонніх (багатосторонніх) договорів про правову допомогу, прийняття законів про видавання, у яких передбачалася б процедура екстрадиції, у тому числі й країнами, із якими не укладено такий договір. Наприклад, Великобританія та США підписали в 1842, 1889 і 1900 рр. три договори, які перераховують кримінальні правопорушення, при вчиненні яких особи можуть бути видані. РФ також володіє широкою двосторонньою договірною базою, що регулює питання видавання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення.

На нашу думку, у цьому випадку ефективним кроком Інтерполу буде укладання універсального договору між усіма країнами-членами Інтерполу, яким передбачатимуться загальні засади видавання осіб, котрі вчинили кримінальне правопорушення. У своїх зверненнях Генеральна Асамблея просила ООН прискорити прийняття такої угоди. Але країни пішли іншим шляхом, уклавши регіональні угоди (наприклад, Європейську конвенцію про видачу кримінальних злочинців 1957 р., Панамериканську конвенцію щодо екстрадиції 1981 р., Конвенцію щодо екстрадиції Економічного Співтовариства Західноафриканських держав 1994 р.; у межах СНД – Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р.). Проте укладання регіональних конвенцій не перешкоджає укладанню універсального договору, у якому визначатимуться основоположні засади видавання осіб, котрі вчинили кримінальне правопорушення, і на який можна буде посилатись у разі відсутності двостороннього договору між державами. На нашу думку, такий варіант є найбільш оптимальним, дає змогу зберегти час і матеріальні ресурси, а головне – відповідає завданню кримінального процесу, яке проголошене в усіх універсальних конвенціях – притягнення винуватого до кримінальної відповідальності.

Аналізуючи норми міжнародних договорів, ми дійшли висновку, що організація міжнародного розшуку осіб здійснюється за допомогою запитів та інших звернень, що направляються компетентними органами запитуючої держави компетентним органам запитуваної держави.

Однак деякі міжнародні договори (наприклад, Договір держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав про міждержавний розшук осіб від 10 грудня 2010 р.) передбачають спрощений порядок міжнародного розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення [2, с. 512–516]. Сутність його полягає у здійсненні розшукових дій без відповідного запиту. Запитуюча сторона має право по своїх каналах звернутись до правоохоронних органів іноземної держави та попросити здійснити всі дії для встанов-

лення місцезнаходження особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Але сторона має право на звернення лише тоді, коли «є підстави вважати, що вона (справа) становить інтерес для цієї Сторони» [4]. Звертаємо увагу на той факт, що це положення міжнародного договору не конкретизовано, тому питання щодо його реалізації державами-учасниками СНД залишається відкритим. З одного боку, воно надає право використовувати всі необхідні способи та прийоми для встановлення значимості розшуку суспільно небезпечних осіб для держави, а з іншого – створює необхідні умови для розшуку осіб, які переслідуються з політичних чи інших мотивів. Окрім того, за відсутності запиту про організацію міждержавного розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, відсутні правові й процесуальні підстави його здійснення; також при цьому не обов'язково надавати матеріали, які стосуються необхідності розшуку саме цієї особи. Це надає можливість державам-учасникам договору по-своєму трактувати його норми та використовувати їх на власний розсуд, що надалі може призвести до порушення прав і основоположних свобод людини та громадянина.

Усе перераховане вище підтверджують і норми Кримінального процесуального кодексу України. Так, запит про надання міжнародної правової допомоги повинен бути складений у письмовій формі, але в невідкладних випадках може бути надісланий електронним способом з обов'язковим подальшим направленням його оригіналу [6]. На нашу думку, таке положення повністю відповідає міжнародним договорам і здатне мінімізувати кількість випадків щодо порушення прав людини.

Тому «спрощений порядок» міжнародного розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, є недовим і таким, що суперечить нормам міжнародних договорів. На практиці це може призвести до притягнення невинуватих осіб до кримінальної відповідальності, адже надає можливість слідчим шукати фактично будь-яку особу.

Висновки. Вивчаючи досвід зарубіжних держав у розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, за кордоном, можна виокремити його особливі порядки, які відрізняються від звичайної процедури міжнародного розшуку, зокрема установити особливі порядки міжнародного розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення: 1) здійснення міжнародного розшуку злочинців із використанням соціальних мереж; 2) здійснення міжнародного розшуку злочинців за відсутності договору про видавання (екстрадицію); 3) здійснення міжнародного розшуку злочинців без надсилання відповідного запиту (спрощений порядок міжнародного розшуку).

Список використаної літератури:

1. Британскую полицию научат находить преступников в Twitter и Facebook // Офіц. сайт «Финам» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://internet-search.ru>.
2. Власова Г.П. Сутність та завдання спрощеного кримінального судочинства / Г.П. Власова // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Вип. 57. – С. 511–516.
3. Всі таємниці екстрадиції // Офіц. сайт Інтернет. – 2010. – 10 серп. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tema.in.ua/article/4951.html>.
4. Договір держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав про міждержавний розшук осіб від 10 груд. 2010 р. № 997_п30 // Офіц. сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_п30.
5. Карпенко М.І. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні / М.І. Карпенко, О.О. Швець // Юрид. наука. – 2013. – № 8. – С. 56–68.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI (станом на 26 берез. 2015 р.) // Офіц. сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B017/print1329932-924471646>.
7. Лешукова І.В. Процесуальні особливості міжнародної співпраці слідчих органів внутрішніх справ України при розв'язанні питань про видачу (екстрадицію) / І.В. Лешукова // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 11. – С. 175–179.
8. Милиция осваивает сеть «ВКонтакте» // Офіц. сайт Інтернет-издания «Компюлента». – 2008. – 16 янв. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://net.compulenta.ru>.
9. Поліція США затримала півсотні злочинців завдяки Facebook // Офіц. сайт журналу «Кореспондент». – 2012. – 13 верес. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.korrespondent.net/world/1394544-policiya-ssha-zatrimala-pivсотnizlochinciv-zavdyaki-facebook>.
10. Ромачев Р.В. Интерпол ищет преступников через российские социальные сети / Р.В. Ромачев // Офіц. сайт «Риановости». – 2010. – 26 нояб. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://romachev.ru/?p=1210>.
11. Стартап сразится с преступностью при помощи Facebook // Офіц. сайт «Вести.ru». – 2012. – 2 окт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://internetua.com/startap-srazitsya-s-prestupnostua-pri-pomosxi-Facebook>.
12. Социальные сети взялись за розыск преступников // Офіц. сайт газеты «DonbassUA». – 2012. – 6 апр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://donbass.ua/news/technology/internet/2012/04/06/socialnye-seti-vzjalis-za-rozysk-prestupnikov.html>.